797/08

Den 2. juni 2008 blev i sag nr. 72.664:

xxxx xxxx xxxxxx
xxxxxxxx x x
xxxx xxx

mod

Kommunernes
Pensionsforsikring A/S
Tuborg Havnevej 14
Boks 824
2900 Hellerup

afsagt sålydende

k e n d e l s e :

Forsikringstageren, der har pensionsforsikring i Kommunernes Pensionsforsikring A/S, klager ved sin repræsentant over, at selskabet har klausuleret klagerens police med tilbagevirkende kraft.

Selskabet henviser til, at klageren ikke oplyste om begyndende psykiske problemer, da forsikringen blev tegnet, hvorfor denne er blevet klausuleret tilbagevirkende kraft til tegningsdatoen.

Klageren, der født i 1964 og uddannet maskintekniker, har pensionsforsikring i Kommunernes Pensionsforsikring A/S, der trådte i kraft 1/1 1998. I forbindelse med tegningen af forsikringen afgav klageren en helbredserklæring af 23/8 1998, hvori han oplyste om ondt i ryggen, byld ved endetarmen, mavesår og spiserørskatar. Af journalen fra klagerens egen læge fremgår bl.a.:

> "04-08-94: har 2 små fistler sv til crena ani. Af og til sekr og har lige haft lille absces-Til røpcke.
> Mange angstneurotiske sympt. Bange for sygd: en ven har fået lymfekræft, fader mb cordis. Ønsker 'us'. Snak om at leve livet og at man ikke kan garantere sig. Således svimmel en gang imellem når han mærker en smerte hist og pist.
> ...
> 25-01-95: mange psykiske problemer som fof viser sig som ægteskabelige probl. De er uenige om holdningen til barnet + konflikter i forb med opgavefordeling i hjemmet. Konen

går pt. hos psykolog pga. personlige probl. i forholdet til sin far, som har fået konstateret nyrecancer. L. har desuden problemer med sit arbejde, som han føler kedeligt og uinspirerende. Føler sig ofte trådt på. Har søgt enkelte andre jobs, men fået afslag og det giver også psykisk nedtur. Har en del psykosomatiske sympt. åndenød, gastrit (tidl ulcus), angst for sygdom mm.
...
07-02-95: ...
Snak om evt. psykologhjælp. Forb til svigerfars sygd? Falder ikke umiddelbart ind under paragrafferne.
...
31-10-95: Har været meget svimmel et par dage. Stresset i forb. med nyt hus, men også diarre et par dage. BT 130/80."

Psykolog D.G. anførte i psykologisk vurdering af 18/6 2002:

"**Psykologisk vurdering**:
Det drejer sig om en 38-årig separeret mand, der gennem en årrække har været belastet af meget arbejde og familiære problemer. Dette i kombination med L.J.J.'s personlighed, problemløsningsstrategier og eksistentiel forandring har medført, at han befinder sig i en tilstand præget af angst, tristhed, lavt selvværd magtesløshed og manglende handlekraft. Der ses hos L.J.J. passiv og uforløst vrede - han synes at have svært ved forvaltningen af vrede og bliver let grænseløs - eller får svært ved at holde fast i sig selv - i relationen."

Klagerens egen læge anførte i specifik helbredsattest af 17/2 2005:

"Tilmeldt som patient her siden 1989. I alle disse år tendens til psykosomatiske sympt ved stress: ulcusdyspepsi, rygsmerter, hovedpine træthed.
Tilspidsning efter at han stiftede familie.
ar første gang hos psykolog i 95.
Aktuelle sygeperiode startede ca. ved skiftet 00-01. Siden da altid mange problemer i parforholdet og på arb.pladsen. Reagerer uhensigtsmæssigt i pressede situationer.: Hidsig og opfarende mm.
I foråret 03 diagnosticeret som 'blandet personlighedsforstyrrelse' og sommeren 03 startede han i gruppeanalytisk beh.forløb på psykiatrisk hospital. Beh. varighed uvis. I første omgang stilede man efter 2 år. Siden hen har man konkluderet, at han også har en depression. Denne behandles som bekendt hos praktiserende psykiater (K.) med medicin.
Depressionen er optimalt behandlet. Personlighedsforstyrrelsen er et varigt problem. I hvor høj grad han kan lære at tackle dette via det gruppeanalytisk forløb er uvist. Foreløbig bruger han (efter 1 1/2 års forløb) stadig så megen energi på at holde sammen på sin person og arbejde med sin psyke, at han - hvis han også skal magte samværet med sin familie uden at dette udløser for mange konflikter - ikke har energi til også at arbejde.
Beh varigheden er uvis?? Der er ikke planer om yderligere beh tiltag
Hans psykiske tilstand er i allerhøjeste grad påvirkelig af sociale og psykiske faktorer: Forværres af selvmoderat psykisk pres, stress, krav fra omgivelserne og konflikter. Dette i en sådan grad, at jeg tror at hans arbejdsevne er betydeligt nedsat - i hvert tilfælde hvad angår arbejde på ordinære vilkår og sandsynligvis også på fleksvilkår."

Klageren ansøgte ved skrivelse af 27/1 2006 om ydelser som følge af tabt erhvervsevne. Klageren anførte i denne skrivelse:

"

SPØRGSMÅL		SVAR
1.a.	Hvis din nedsatte erhvervsevne skyldes SYGDOM, hvilke sygdomme er der da tale om?	**A.** *Depression*
B.	Hvornår mærkede du de første symptomer på sygdommen?	**B.** *Årsskiftet 2001/2002*

"

Som følge heraf indsatte selskabet i policetillæg af 14/7 2006 en klausul med tilbagevirkende kraft til forsikringens tegningsdato. Af denne klausul fremgår bl.a.:

"Forsikringen giver ikke ret til udbetaling ved erhvervsevnetab eller til præmiefritagelse, hvis forsikrede varigt mister 2/3 eller mere af sin erhvervsevne inden den 01.01.2004 på grund af den psykiske lidelse med følger, der er omtalt i journaludskrift fra læge J.H. modtaget i Kommunernes Pensionsforsikring den 4. juli 2006."

Selskabet anførte i skrivelse af 19/7 2006 til klageren:

"**Pensionsordningen**
I forbindelse med din ansøgning om dækning som følge af erhvervsevnetab har vi fået oplyst, at du siden august 1994 har haft psykiske problemer. Du har i den forbindelse kontaktet læge J.H.

Oprindeligt blev pensionsordningen i Kommunernes Pensionsforsikring oprettet på grundlag af dine erklæringer fra den 23. august 1998 samt spørgeskemaer fra den 28. september 1998. På erklæringerne oplyste du om problemer med ryggen, byld ved endetarmen samt mavesår og spiserørsbrok/katar. Du blev optaget i pensionsordningen den 1. januar 1998.

Vi har først nu fået oplysning om dine psykiske problemer, og vi har ændret din pensionsordning, så den er omfattet af klausul.

Din nye police er vedlagt dette brev.

Som ønsket vedlægger vi kopi af de erklæringer og spørgeskemaer, som du i sin tid sendte til os. Vi vedlægger også kopi af journaludskrift fra læge J.H.

Klausulen betyder, at vi skal bruge pensionsordningens værdi til køb af livrente (pensionsdækning) den 1. december 2002. Din pensionsdækning bliver på den måde mindre, end hvis der ikke var klausul.

Vi vil bruge værdien til pensionsdækning til dig selv og eventuelt dine børn."

Klagerens repræsentant anførte herefter i skrivelse af 5/9 2006 til selskabet:

"Dansk Metal Å. er blevet kontaktet af ovenstående medlem i forbindelse med modtagelse af skrivelse af 19. juli 2o06 fra Sampension.

Af skrivelsen fremgår det, at Sampension vil nedsætte L.J.J.s månedlige udbetaling, som følge af tilbageholdelse af oplysninger i forbindelse med helbredsoplysninger i 1998. Der

henvises i den forbindelse til en journal skrevet af læge J.H., hvori der nævnes flere mindre problemer, som er diskuteret med L.J.J.

Vedrørende disse såkaldte psykiske problemer blev disse sidst diskuteret den 31. oktober 1995, og L.J.J. har herefter ikke været til læge vedrørende dette emne helt frem til underskrivelse af helbredserklæringen.

Det er derfor undertegnedes opfattelse, at L.J.J. ikke har tilbageholdt oplysninger, men har været i god tro da helbredserklæringen blev underskrevet."

Som følge heraf anførte selskabet i skrivelse af 19/9 2006 til klagerens repræsentant:

"L.J.J.s pensionsordning er tegnet den 1. januar 1998. Han skrev den 23. august 1998 under på 3 helbredserklæringer og den 28. september 1998 på 2 spørgeskemaer. Helbredsoplysningerne vedrørte lidelser, som L.J.J. havde haft i perioden fra 1991 til 1998.

På baggrund af disse erklæringer fik han en police, oprettet på normale vilkår.

I forbindelse med at L.J.J. søgte om dækning ved erhvervsevnetab fik vi kopi af journalen fra læge J.H. I den kan vi se, at der har været lægebesøg pga. psykiske symptomer i august 1994, januar 1995, februar 1995 og oktober 1995. Det har han ikke oplyst ved tegning af forsikringen.

Der har således været tale om, at L.J.J. over en længere periode, flere gange har konsulteret sin praktiserende læge med forskellige psykiske symptomer. Der blev i forbindelse med konsultationer drøftet henvisning til både psykiater og psykolog.

Herudover fremgår af statusattest af 17. februar 2005 fra den praktiserende læge, til brug for pensionssagen ved Å. Kommune, at L.J.J. siden 1989 har haft tendens til psykosomatiske symptomer, og at der er sket en tilspidsning siden han stiftede familie. I attesten oplyses desuden, at forsikrede første gang gik til psykolog i 1995.

I de kommunale sagsakter beskrives desuden gentagne gange, at L.J.J. har haft problemer gennem flere år. Der er således beskrevet mangeårige symptomer i sagens akter.

Såfremt vi havde fået disse oplysninger i 1998, ville L.J.J.s pensionsordning være blevet oprettet med en klausul og vi skal i den forbindelse gøre opmærksom på, at den forsikrede er forpligtet til at oplyse om symptomgivende lidelser, selvom disse ikke har medført lægebesøg.

Vi må derfor fastholde den nu foretagne klausulering af L.J.J.s pensionsordning."

Klagerens egen læge J.H. anførte herefter i skrivelse af 26/9 2007:

"1. Henvendelse (4/8 94): LJJ henvender sig med 'angstneurotiske' symptomer opstået i forbindelse med alvorlig sygdom i omgivelserne (en god ven har fået lymfekræft/far har fået hjertesygdom). Dette må siges at være en almindelig reaktion på sygdom i omgivelserne, og foranledigede da heller ikke andet end en beroligende samtale og undersøgelse hos mig. LJJ henvendte sig heller ikke igen med disse symptomer.

2. Henvendelse: (25/1 95): LJJ henvender sig med psykosociale problemer fof i parforholdet: Skænderier om praktiske problemer i hjemmet. Desuden havde han haft frustrerende oplevelser på arbejdspladsen. Begge dele er problemstillinger, der ikke kan siges at være usædvanlige. Vi taler om evt. parsamtaler hos mig, eller evt. henvisning til psykiater, men ingen af delene bliver sat i værk.

3. Henvendelse: (7/2 95): LJJ henvender sig telefonisk og forespørger om muligheden for evt. sygesikringsbetalte psykologsamtaler i forbindelse med akut personlig belastning pga. svigerfars sygdom. Jeg oplyser at LJJ ikke er berettiget hertil, og telefonkonsultationen medfører ikke andre initiativer eller foranstaltninger.

4. Henvendelse: (31/10 95): LJJ har fysiske symptomer (svimmelhed) som måske delvis kan tilskrives stress (forståelig belastningsreaktion i forbindelse med huskøb), men som evt. også kan tilskrives en maveinfektion. Der foretages beroligende kort undersøgelse, og herefter følger ikke flere henvendelser i den anledning.

Der er herefter ikke yderligere kontakter med LJJ omhandlende psykiske symptomer eller problemstillinger i den omtalte periode frem til 1/1 98."

Klagerens repræsentant har ved skrivelse af 14/11 2007 over for nævnet nedlagt påstand om, at selskabet skal anerkende, at det ikke var berettiget til at foretage den omhandlende klausulering. Klagerens repræsentant har til støtte herfor anført:

"I 2005 får medlemmet tilkendt en førtidspension grundet psykiske problemer. I den forbindelse modtager medlemmet en skrivelse fra Sampension ..., hvor i de skriver, at medlemmet bliver omfattet af en klausul grundet tilbageholdelse af oplysninger vedrørende tidligere psykiske problemer.

Dansk Metal fremsender herefter den 5. september 2006 en skrivelse ..., hvor i der protesteres over Sampensions opfattelse af medlemmets 'sygdom'. Herefter modtager afdelingen skrivelse af 19. september 2006 ..., hvor i Sampension fastholder indførelsen af klausulen. Dette gøres med baggrund i kopi af lægejournal fra læge J.H. ..., som Sampension mener bekræfter, at medlemmet har haft psykiske problemer på det tidspunkt pensionsordningen blev tegnet.

Dansk Metal henvender sig herefter til læge J.H., for at få en uddybende kommentar til pågældende journal ... Dansk Metal modtager herefter skrivelse fra lægen ..., hvoraf det fremgår, at lægen vurderer de såkaldte 'psykiske problemer', værende ganske almindelige dagligdags reaktioner på almindelige problemer i parforholdet og på arbejdspladsen. Det er derfor Dansk Metals opfattelse, at Sampension ikke har ret til at indføre en klausul i medlemmets pensionsordning.

Dansk Metal skal derfor på baggrund af ovenstående oplysninger, anmode Ankenævnet for Forsikring om at vurderer rigtigheden af indførelsen af denne klausul."

Selskabet har ved skrivelse af 30/11 2007 fastholdt sin afgørelse over for nævnet og har til støtte herfor anført:

"I klagen skriver Dansk Metal, at de psykiske problemer før tegning var almindelige dagligdags reaktioner på almindelige problemer i parforhold og på arbejdsplads.

Her gør Kommunernes Pensionsforsikring gældende, at lægens journal fra 1994/1995 omtaler egentlige angstneurotiske symptomer og mange psykiske problemer så som psykosomatiske symptomer, psykisk nedtur, angst for sygdom m.m. Ligesådan omtaler lægen på den specifikke helbredsattest tendenser til psykosomatiske symptomer helt tilbage fra forsikredes tilmelding til lægepraksis, det vil sige 1989.

Derfor må Ankenævnet for Forsikring give selskabet medhold i, at vi har været berettiget til at klausulere pensionsordningen, ligesom vi har været berettiget til at gøre klausulen gældende ved forsikredes erhvervsevnetab.

- Det fremgår af § 2 i pensionsregulativet, at den forsikrede skal afgive helbredsoplysninger, når pensionsordningen skal oprettes. Kan pensionsordningen ikke oprettes på normale vilkår, forsynes ordningen med en tidsbegrænset klausul. Klausulen betyder, at pensionsydelser ved erhvervsevnetab og/eller dødsfald ikke bliver udbetalt i klausulperioden, hvis årsagen er den samme lidelse, der medførte klausul.

- Som udgangspunkt i vurderingen af helbredsoplysninger bruger vi de vejledende retningslinier fra Videncentret for Helbred og Forsikring. Det er dog Kommunernes Pensionsforsikring, der har den endelige kompetence til at fastlægge vilkårene for pensionsordningen.

- I sagen er der dokumentation for, at forsikrede i flere år før tegning havde haft mange symptomer af psykisk karakter.

- Forsikrede har ikke oplyst om disse symptomer i forbindelse med, at pensionsordningen blev oprettet den 1. januar 1998.

- Med hjemmel i Forsikringsaftalelovens regler om urigtige oplysninger har Kommunernes Pensionsforsikring derfor været berettiget til at ændre vilkårene for pensionsordningen.

- Forsikredes erhvervsevnetab skyldes den forudbestående psykiske tilstand, som er blevet forværret med udgangspunkt i arbejdsmæssige og familiemæssige vanskeligheder.

- Der er således sammenhæng mellem symptomer før tegning og det nuværende erhvervsevnetab, og Kommunernes Pensionsforsikring har derfor været berettiget til at gøre klausulen gældende ved erhvervsevnetab.

- Dermed skal der for pensionsordningens opsparede værdi indkøbes livrente som beskrevet i pensionsregulativet, og som vi har meddelt forsikrede i brevet fra den 19. juli 2006. Forsikrede har fået udbetalt invalidesummen fra gruppelivsforsikringen, som ikke er omfattet af klausulen.

Klagen bør ikke tages til følge. Vi henviser til lignende sag, nr. 71.069, hvor ankenævnet har afsagt kendelse den 5. november 2007."

Af forsikringsbetingelserne fremgår bl.a.:

"**§ 2 HELBREDSOPLYSNINGER**
Når pensionsordningen oprettes, skal medarbejderen afgive helbredsoplysninger til KP til bedømmelse af helbredstilstanden.

Er helbredstilstanden tilfredsstillende, oprettes pensionsordningen på normale vilkår.

...
KLAUSUL:
Kan pensionsordningen ikke oprettes på normale vilkår, oprettes den med en tidsbegrænset klausul, så pensionsydelser ikke udbetales ved død og/eller erhvervsevnetab i klausulperioden, hvis årsagen er den eller de lidelser, som har været årsag til klausulen.

Kan pension ikke udbetales på grund af klausul, anvendes den opsparede værdi inkl. bonus til indkøb af en livrente efter nærmere aftale med KP."

Nævnet udtaler:

Efter sin gennemgang af sagen finder nævnet, at klageren ved forsikringens tegning burde have oplyst om, at han tidligere havde haft psykosomatiske symptomer. Selskabet har derfor været berettiget til at klausulere klagerens police med tilbagevirkende kraft som sket.

Som følge heraf

b e s t e m m e s :

Klagen kan ikke tages til følge.

Poul Sørensen
formand